

[Enhetens sakrament](#), ML

[För barnens skull](#), SB

[Tom G. A. Hardt in memoriam](#), SB

[Hardt om översättningen av Rom. 4:25](#), SB

[K. G. Hammar och Ragnar Block \(K\)](#), SB

[Vi tror och lär: Om altarets sakrament](#)

[\[Register\]](#) [\[Årgångar\]](#) [\[Föregående nr\]](#) [\[Nästa nr\]](#)

Enhetens sakrament

*När det gäller predikan, kan det väl inträffa, att någon kommer och hör mig, fast han avgjort är en fiende. Därför, fast evangelium också håller samman de kristna och gör dem ens till sinnes, så gör nattvarden det ännu mer (trots att även skrymtare går dit), eftersom varje kristen då offentligt bekänner vad han själv tror. Därvid avskiljer sig de annorlunda troende, medan de som är lika i tron och har samma hopp och kärlek till Herren sluter sig samman vid nattvardsbordet. Det är en rätt nödvändig sak i kyrkan att på detta sätt komma tillsammans utan olikhet i tron. Därför har man också på latin kallat nattvarden för *communio*, dvs. gemenskap, och dem som skiljer sig från de kristna i tro, lära och leverne för exkommunicerade, dvs. sådana som inte skall tolereras bland dem som är ens till sinnes, för att de ej skall orsaka mer splittring. Sålunda tjänar det heliga sakramentet till att Kristus genom det håller samman sin lilla skara.*

Med anledning av detta har de gamla lärarna mycket träffande sagt: Kristus har till sin nattvard använt sig av bröd och vin med tanke på hur de många kornen, vart och ett med sin egen form, har malts samman till ett enda bröd. På samma sätt är väl varje människa en särskild person, men eftersom vi alla i sakramentet blir delaktiga av ett bröd, så är vi alla ett enda bröd och en enda kropp (1 Kor. 10:17), förenade i samma tro, samma bekännelse, samma kärlek och hopp. På liknande sätt är det med vinet. Många druvor, många småbär har var och en sin egen form, men så snart de är pressade till vin, så finns det ingen olikhet i

vinet, utan det är en enda härlig dryck. Så bör det också vara bland kristna. Så här har de gamla lärarna tolkat det, och det är inte oriktigt, ty sakramentet skall tjäna till att hålla samman de kristna i ett och samma sinne, i en lära och en tro, så att inte var och en är ett särskilt korn och gör sig en egen troslära.

M. Luther, Nattvardsbok, Pro Veritates förlag

[Lutheranen 3/1998]

För barnens skull

Predikan på den helige Mikael's dag 1998 i S:t Pauli förs. Text: Mark. 10:13-16

Denna söndag talar om kamp och strid. Vi hörde i episteln, hämtad från Uppenbarelseboken, om Mikael och hans änglar och deras strid med draken, *"den gamle ormen som kallas Djävul och Satan"*, och hans svarta änglar. Mikael och draken var makter som verkligen kunde strida. Men dagens texter talar också om dem som inte alls kan kämpa och strida: de små barnen. Ändå handlar det om en kamp även här – en kamp *för* barnen.

Det finns som bekant en hjälporganisation som heter Rädde barnen, som kämpar för att lindra nöd bland barn världen över. Vår predikotext handlar också om att rädda barnen. Vi möter Jesus som kämpar för att barnen skall få komma till honom och vara med i Guds rike. *"Låt barnen komma till mig, och hindra dem inte!"* säger han, ledsen och upprörd, när lärjungarna ville köra bort dem.

Kampen för barnen är en sak som vi, som är föräldrar, känner väl till. Också vi blir ledsna, sårade och upprörda när våra barn blir hindrade eller åsidosatta på något sätt. Vi älskar dem, kämpar för dem, ber för dem och vill så gärna att det skall gå dem väl. Men i denna omsorg, som ju är alla föräldrars uppgift, skall vi som kristna alltid komma ihåg, att Jesus älskar våra barn långt mer än vad vi själva gör och vill dem ändå mer väl. Han värnar som ingen annan om barnens plats i Guds rike. Ja, vi ser i

evangelierna, hur han gång på gång ställer barnet i centrum för sin frälsande omsorg. Han låter barnens väl och ve gå före allt annat.

Så bör det vara överallt, även i samhällslivet och familjelivet, där det alltid borde vara så, att barnen ställs i centrum och att man frågar efter vad som är bäst för dem.

Men framför allt skall det vara så i kyrkans liv, där det handlar om vår salighet. Därför skall vi i dag av Jesus lära något om kampen för barnen i kyrkan.

1. För barnens skull måste vi lära rätt om synden

Jesu lärjungar var lärjungar just för att de hade så mycket kvar att lära. De tänkte ofta fel och behövde korrigeras av Jesus. Så var det även denna gång, då föräldrarna kom dragandes med sina små. Genom att köra bort dem visade lärjungarna att de tänkte fel om barnen och Guds rike. Sådana tankar har gång på gång dykt upp i kyrkans historia och blivit svåra hinder för barnens inträde i Guds rike.

Att lärjungarna föste undan barnen berodde inte bara på att de tyckte att stoj och barnskrik var störande när Jesus undervisade. Av Jesu skarpa tillrättavisning förstår vi att det var mycket allvarligare än så. De tänkte att barnen inte var mogna för Guds rike. De behövde inte riket, i vart fall inte nu.

Liknande tankar ligger ofta bakom motståndet mot barndop. De som menar att små barn inte behöver döpas har i regel en mycket ytlig syn på vad synd är. En motståndare till barndop definierar den så här: ”Synd är allt i mina tankar, ord och handlingar som skiljer mig från Gud och mina medmänniskor.” Punkt och slut. Det är en definition som förnuftet och nästan alla kan instämma i. Men om synd inte är mer än verksynder, sådana som vi gör, då behöver inte spädbarnen dopet och Guds rike. De har ju inte hunnit synda på det sättet. Många tror att den synd som räknas bara är den som man medvetet väljer att göra. Det är bara för sådana synder, menar man, som människan kan ställas till ansvar.

Kanske tänkte lärjungarna i liknande banor. I vart fall kunde de inte se någon direkt koppling mellan barnens behov och Guds rike. Men Jesus såg djupare. Han såg den synd som fanns i barnen, den andliga sjukdom som de var födda med. Han kände väl till människans fallna natur: *"Det som är fött av köttet det är kött"* (Joh. 3:6). För Jesus var synden något mycket svårare och allvarligare än enskilda verksynder. Synd är inte bara vad vi gör, utan framför allt vad vi är: hopplöst fixerade vid oss själva och våra begär och bortvända från Gud. Den sjukdomen bär alla på, även de små barnen. Och det är den som gör att vi, när vi växer upp, syndar så ofta i tankar, ord och gärningar och inte kan låta bli att göra det.

Denna synd, som vi kallar arvsynd, är själva huvudsynden. Dess allvar förstår vi inte. Vi ser den inte av oss själva och tror den inte av oss själva. Arvsyndens svåra skada är en hemlighet som Jesus och Guds Ord uppenbarar för oss. Lika lite som vi hos ett nyfött barn, som bärs fram till dopet, kan se någon arvsynd – det ser ju så rent och oskyldigt ut – lika lite kan vi fatta arvsyndens mörka djup i oss själva. Ty det är en synd som måste tros på grund av Skriften, som avslöjar att den finns där. Den som tror på de nyfödda barnens synd vet vad synd är. Bara han bekänner med kung David: *"Se, i synd är jag född, och i synd har min moder avlat mig"* (Ps. 51:7).

Det var framför allt för att få bukt med denna synd som Jesus, Guds Son, kom till världen för att dö försoningsdöden på korset. Och från denna synd med alla dess följder vill han frälsa också de små barnen genom det heliga dopet, den plats där han i dag tar emot dem, lägger händerna på dem och för dem in i riket med sin välsignelse.

Ett viktigt bit av vår och kyrkans kamp för barnen skall således vara att tro och lära rätt om synden och bekämpa all yttlig och falsk lära om den. Barnen behöver verkligen en Frälsare. De behöver Guds rike. *"Hindra dem inte!"*, säger Jesus. Det är ett kraftigt ord till försvar för barnen och deras dop, som vi alltid skall tänka på.

2. För barnens skull måste vi lära rätt om Guds rike

”Det är sådana som Guds rike är till för”, säger Jesus. Om han nu hade menat att de små barnen är utan synd, ”rena och oskyldiga”, så hade det varit överflödigt att låta dem komma till honom och ta emot Guds rike. Då hade de ju redan varit hans. Men så menar han inte.

Vilka är Guds rike till för? *”Sådana”* som barnen, de små och hjälplösa som behöver en Frälsare. Överallt i Nya testamentet hör vi om det sällsamma riket, där Jesus är kung. Detta rike är här på jorden ett osynligt, men likväl ett underbart och verkligt rike. Det är ett rike som består av idel nåd, av syndernas förlåtelse och frid för syndare. De som kommer in där blir i samma ögonblick rättfärdiggjorda och heliga i Guds ögon. De blir av med sin synd och av med sin egen rättfärdighet, den som trots alla ansträngningar aldrig blir finare än *”en fläckad klädnad”* som profeten Jesaja säger (Jes. 64:6). I stället blir de klädda i nya, rena bröllopskläder: Kristi strålande vita rättfärdighet. De blir födda på nytt, fylls av Guds Ande och kan börja leva ett nytt liv.

Så är det i Guds rike. Och allt detta ges oss av nåd, för Kristi skull. Det är ett rike för publikaner och syndare, för de små och hjälplösa. Jesus säger: *”Det är inte de friska, som behöver läkare, utan de sjuka. Jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga, utan syndare”* (Mark. 2:17). Skriften lär oss överallt att det är just *”sådana”*, män och kvinnor, nyfödda och äldre, som Guds rike är till för.

För barnens skull måste vi lära rätt om detta rike. Det är inget rike som man mognar eller växer in i med åren. Inträdet sker inte efter någon slags mogenhetsexamen i vuxen ålder. Ty det är inget rike för de rättfärdiga, framgångsrika och duktiga. Det är ett nådens rike för syndare, födda på nytt. Jesus säger: *”Om en människa inte blir född av vatten och Ande, så kan hon inte komma in i Guds rike”* (Joh. 3:5).

3. För barnens skull måste vi lära rätt om tron

Inte bara falsk lära om synden, utan också falsk lära om tron har ofta gjort att man har velat undanhålla barnen dopet och Guds rike. Den andra stora invändningen mot barndopet uppehåller sig just vid frågan om tron. Vi måste ju tro och ta emot, lär oss Jesus och Skriften klart och tydligt. Men spädbarn kan ju inte tro! Vi måste därför vänta med dopet tills de blir äldre och medvetet kan avgöra sig för Jesus, säger man.

Men vad var det Jesus sade i vår text? *”Sannerligen, jag säger er: Den som inte tar emot Guds rike som ett barn, han kommer aldrig in där.”* Han säger att barnen både kan *”ta emot”* och *”komma”* till honom. Bägge dessa uttryck är i Bibeln synonymer för tro. Det står inte någonstans i Bibeln att de små barnen inte kan tro. Tvärtom, Jesus varnar i dagens evangelium för förförelse *”av dessa små som tror på mig”* (Matt. 18:6). Han låter t.o.m. barnens tro vara en förebild för de vuxna.

De små barnen tar oreflekterat och omedelbart emot vad de får. De ifrågasätter inte och stretar inte emot som man gör, när man blir äldre. Små barn brukar obetingat tro på sina föräldrar under sina första levnadsår. Mamma och pappa vet allt, och vad de säger är sant! Med tiden ändras denna inställning något. Man tycker att föräldrarna vet mycket, men inte allt. I tonåren börjar man tycka att de vet ganska litet, och att man själv vet så mycket bättre. En del är fullkomligt likgiltiga för vad deras föräldrar säger: De begriper ju ingenting!

På det andliga området, i förhållande till sin himmelske Fader genomgår många döpta tyvärr en likande utveckling. När Adam och Eva övergav sitt barnaförhållande till Gud, så trodde de att de skulle bli vuxna, myndiga och lika kloka eller klokare än Gud. Det blev deras – och vår – stora olycka. *”Vår klokhet i gudomliga ting är det öga som djävulen öppnade på oss i paradiset”*, säger Luther om vårt högmod som föddes i syndafallet.

Jesus lär oss att vi i Guds rike alltid måste ned till det första stadiet, till spädbarnsstadiet, där man bara tar emot och inte vill vara större och klokare än vår himmelske Fader. Vi

måste omvända oss och bli som barn igen. Hos de nydöpta barnen finner vi trons innersta väsen, den rätta levande tron som barnsligt och enkelt tar emot på vad Jesus ger. Men hur svårt är det inte för oss!

Då gäller det att komma ihåg, att vi inte kan pressa fram en sådan tro i egen kraft. Den är alltid ett verk av den Helige Ande som genom Ordet både gör oss små och behövande som barn och som uppväcker barnatron på Jesus.

För barnens skull måste vi lära rätt om tron. Gud ger dem både dopets gåva och tron som tar emot. Den svåra villfarelsen att barnen aldrig kan tro, måste vi bekämpa med all kraft. Och vi skall göra det med Jesu ord ringande i våra öron: *”Låt barnen komma till mig, och hindra dem inte!”*

I vår lutherska kyrka gör dopritualet ingen skillnad på barndop och vuxendop. Vi använder samma för båda. Vi tror, som vi sjunger i den nicenska trosbekännelsen, ”på ett enda dop till syndernas förlåtelse”. Detta dop är alltid ett dop för barn, vare sig man är ett litet nyfött barn eller ett stort barn.

Allt det som vi nu har talat om skall vi göra för barnens skull. Kampen för barnen skall vi föra i tro på vårt eget dop och i glädje över att vi själva av nåd blivit rikets barn som står under heliga änglars beskydd. Amen.

S.B.

*Gud, hos dig är livets källa, Allt du bär med allmakts ord.
Nytt du låter livet välla Över samma gamla jord.
Aldrig du ditt verk förgäter, Du förgäter ej de små,
Deras änglar när dig stå.*

*Gud, hos dig är nådens källa, Bättre är än liv din nåd.
Hur vår färd vi skola ställa Står ej i vårt eget råd.
Mer än jordelivets gåva Du åt barnen skänka vill:
Himmelriket hör dem till.*

In i kyrkans hägn du för oss, Förrän själva dit vi gå.

*Dold din milda hand berör oss, Innan vi ditt ord förstå.
Nya släkten du välsignar: Över späda huvun spänns
Nådens himmel utan gräns.*

*Här den ström går fram, vars flöden Giva glädje åt Guds
stad.*

Jesu Kristi dop till döden Är det nya livets bad.

*Nya människor, Sonen lika, Klädda i hans renhets skrud,
Vill du dana av oss, Gud.*

(Ps. 186, 1937 års psalmbok)

[[Lutheranen 3/1998](#)]

Tom G. A. Hardt in memoriam

På tredje söndagen efter Trefaldighet, den förekommande nådens söndag, behagade det Herren att kalla hem sin tjänare Tom G. A. Hardt, teologie doktor och kyrkoherde i S:t Martins evangelisk-lutherska församling i Stockholm.

Därmed har en av vår tids största Lutherforskare gått ur tiden – en stor förlust för lutherdomen i dag. Tom Hardt, med sina eminenta kunskaper och skarpa analys av vad sann lutherdom är, har haft en avgörande betydelse för många runt om i världen.

När jag i början av 70-talet som präst i Svenska kyrkan började brottas med frågan om jag som lutheran kunde stanna kvar i statskyrkan, tog jag kontakt med Tom Hardt, som redan 1961 hade bildat en fristående, luthersk församling i Stockholm tillsammans med några andra.

Hardt lärde mig tålmodigt att inte hålla på och väga för och emot, fördelar mot nackdelar, i en inre och yttre dialog som kunde pågå hur länge som helst, utan i stället uppehålla mig vid den avgörande frågan: Vad säger Skriften? Är det tillåtet av olika välmenande skäl som t.ex. möjligheten till mission eller omsorg om de ännu trogna att dröja kvar i en kättersk kyrka? Hardt försåg mig också med en del studiematerial som visade hur strängt fornkyrkan och

kyrkofäderna hade värnat om kyrkogemenskapen enligt principen: *"Nulla communicatio in sacris cum haereticis aut schismaticis!"* (Ingen gemenskap i de heliga tingen med kättare eller sekterister), och hur reformationen höll fast vid denna princip som något absolut nödvändigt för att bevara den evangeliska läran.

Vid den tiden kom jag också i kontakt med en känd professor från Wisconsinsynoden i Amerika på besök i landet. Han rådde mig att inte ha för bråttom: ta det lugnt, stanna kvar ett tag till i statskyrkan, samla ihop en skara av dina församlingsmedlemmar, övertyga dem och lämna sedan kyrkan. Hänsynen till "fåren" krävde detta, menade han. Jag minns att Hardt blev mycket upprörd över att en teolog med anspråk på att vara bekännelse-trogen lutheran kunde ge ett sådant råd. Det var ju inte bara i strid med Skriftens bud, utan dessutom omoraliskt och etiskt oförsvarligt att utnyttja statskyrkans resurser och anställningsförmåner för att bedriva en verksamhet som var främmande för denna kyrka och som därtill syftade till utbrytning. Det var inte svårt att se att Hardt hade rätt.

Till Hardts starka sidor hörde den teologiska forskningen och den dogmhistoriska analysen. Han var den djupt kunnige som ingen slog på fingrarna, en auktoritet som många vände sig till och få vågade öppet gå emot. Falsk lära under luthersk täckmantel, inte bara i liberala folkkyrkor utan också bland mer konfessionella kyrkor, avslöjade han med obönhörlig konsekvens och bitande skärpa i en rad publicerade artiklar, recensioner och föredrag.

Gudstjänsterna i S:t Martin präglades av en rik liturgi, som av gästande besökare ibland uppfattades som extremt högkyrklig. För Hardt var den inte det. Han ville att liturgin, ända in i varje liten detalj, skulle vara ett uttryck för den kristna läran och stå i samklang med den lutherska kyrkans ursprungligt mycket rika liturgi. En del fann hans predikningar något högtravande och svårtillgängliga. Men Hardt ställde medvetet krav på sina åhörare att anstränga sig. Han ville inte komma med någon billig, lättsam

underhållning. Sådant passade sig inte, när Guds Ord och det heliga evangeliet avhandlades.

Vad vi med särskild tacksamhet minns Tom Hardt för är hans livslånga kamp för den genuint lutherska synen på altarets sakrament. Sin doktorsavhandling om nattvarden avslutar han med att tala om ”den vintersömn” som den gamla lutherdomens konkreta sakramentstro så länge varit försänkt i. Hardt blev något av en nattvarens reformator, som i allt vidare kretsar väckte den slumrande läran om altarets sakrament till liv igen. Han återgav många av oss den bibliska tron på instiftelseordens kraft, de mäktiga orden i prästens mun som skapar det höga och tillbedjansvärda sakramentet, oss till syndernas förlåtelse, liv och salighet.

Själv styrkt av detta ”odödlighetens läkemedel” i sin sista mässa fick Tom Hardt samma dag lämna denna världen. Vi sörjer en lärofader. Frid över hans minne!

S. Bergman

[[Lutheranen 3/1998](#)]

Hardt om översättningen av Rom. 4:25

Vi har i de två sista numren av Lutheranen haft invändningar mot Svensk Kyrkobibels nya översättning av det grekiska ordet *dia* i Rom. 4:25. Den säger om Kristus att han utgavs ”*på grund av våra synder*” och uppväcktes ”*på grund av vår rättfärdiggörelse*” (vår kursivering). Vi har i stället försvarat den traditionella översättningen ”*för... skull*”, som kan läsas finalt och ange *syftet* med uppståndelsen.

I en artikelserie år 1978 i Nya Väktaren över ämnet ”Luthersk eller filippistisk nattvardslära?” kommer Tom Hardt också in på frågan om översättningen av Rom. 4:25. Han polemiserar skarpt mot det Wisconsinstödda institutet Biblicums kausala tolkning av detta bibelställe och skriver bland annat:

”Rättfärdiggörelsen är alltså det avsedda *ändamålet* med uppståndelsen, som sker *för dess skull*. Därför finns rättfärdiggörelsen just i evangeliet om den Uppståndne, icke i en bakom evangeliet liggande verklighet, som evangelisten blott skulle kunskapsmässigt bekräfta. Guds förlåtelsehandling sker just i och genom evangeliet, och allra synnerligast i absolutionen.

Senare har de svenska wisconsinerna ondgjort sig över att Biskop Bo Giertz vid en översättning av detta stycke använt en final betydelse för ordet *dia*, men just denna finala betydelse är en ouppgivbar del av den klassiska lutherska läran utan vilken evangeliet förlorar sin rättfärdiggörande kraft och blir en deklaration och en kunskapsmeddelelse, som tron utnyttjar till att i historien uppsöka sin grundval. En sådan förkunnelse är ett depotenserat, vanmäktigt evangelium, som exakt motsvarar det vanmäktiga konsekrationensord, som institutet förkunnar...” (NV nr 5/78, s. 74)

Hur man översätter och tolkar Rom. 4:25 är således inte betydelselöst. Harde skrev också en intressant, dogmhistorisk uppsats om ”Påskan och rättfärdiggörelsen”, som återgavs i Nya Vaktaren nr 9-11/86 och nr 1/87. För den som vill fördjupa sig i ämnet kan vi varmt rekommendera ett studium av denna uppsats.

S.B.

Kommentaren

[Lutheranen 3/1998]

K. G. Hammar och Ragnar Block

Vad har de två med varandra att göra? Inte mycket men ändå en del. Den ene är relativt ny ärkebiskop, som redan har hunnit med att ifrågasätta jungfrufödelsen och Kristi gudom, uttala sig positivt till homosexuellt partnerskap (även mellan präster) och välkomna att den lesbiska fotokonstnären Elisabeth Ohlsons bildutställning ”Ecce Homo” visas i Uppsala domkyrka. I utställningen framställs Jesus i homosexuella miljöer och framtoningar, bl.a. tillsammans med Johannes Döparen. Får Kristus framställas hur som helst i kyrkan? frågar sig en del

upprört (bl.a. romerska katoliker) och tycker att gränsen nu är nådd. Men ärkebiskop Hammar tycker det är bra och tänkvärt att Jesus framställs också som en som accepterar och välsignar homosexuellt samliv. Och domprosten Tuulikki Koivunen Bylund passar på att be de homosexuella om förlåtelse för kyrkans tidigare fördömande inställning till utövandet av deras böjelser.

Ragnar Block är präst i Västsverige, ansedd som duktig, kunnig och bibeltrogen sådan, fjärran från sådant som sker i ärkestiftets domkyrka. Han bekymrar sig mycket över det andliga läget i Svenska kyrkan och hör till dem som med stor oro ser hur förfallet och förförelsen sprider sig i kyrkan. Vad skall de trogna ta sig till, när de blir alltmer trängda och förföljda? Är det dags att bryta upp och bilda en ny kyrka? Block har grunnat på dessa frågor och kommit fram till ett svar. Det presenterar han i tidningen Kyrka och Folk (nr 24-25/98) under rubriken "Varning för söndringens ande".

Block anser att tanken att "bryta sig ur" Svenska kyrkan är en syndig frestelse och försöker visa att det är just vad Skriften lär. Han använder sig i stort av samma argument som Rosenius en gång använde mot de norrländska separatisterna i mitten av 1800-talet. Dessa gammallutheraner hade inte svårt att vederlägga Rosenius, som i tidningen Pietisten bl.a. försökte jämställa Svenska kyrkan med den teokratiska staten Israel i gamla förbundet, en gudsstat som ingen israelit kunde lämna. Block försvarar likt Rosenius ett kvarblivande i den avfälliga statskyrkan bl.a. med att man inte skall överge fåren och att människor även där kan komma till tro. Han påstår också att det inte var Luther som söndrade sig från påvekyrkan, utan denna kyrka som drev ut honom. Det gäller således att kämpa och vara kvar till slutet. "När Gud inte mer vill använda Svenska kyrkan, låter han den upplösas och delas", lyder slutklämmen.

Vad Block inte är medveten om eller inte vill inse är att han i själva verket företräder en högst obiblisk och oluthersk syn på kyrkogemenskap. Att Luther inte söndrade sig från

påvekyrkan, utan passivt lät sig utdrivas är en direkt felaktig historiebeskrivning, påpekad av flera kyrkohistoriker. Den 10 december 1520 bröt Luther aktivt och medvetet – innan någon bannlysning nått honom – med den romerska kyrkan genom att offentligt bränna kyrkans kanoniska böcker, vilket för Luther var – och av andra uppfattades som – det allra kraftigaste sätt att bestämt avsäga sig all gemenskap med Antikrists kyrka. Den medvetna brytningen blev lutheranernas väg. Det framgår inte minst av följande ord ur våra bekännelseskrifter: ”Det är tungt att avvika från så många folks gemensamma mening och kallas schismatiker. Men Gud bjuder oss med sin myndighet att icke taga någon befattning med eller försvara ogudaktighet och orättfärdig grymhet.” (SKB s. 348)

Den lutherska kyrkan kom inte med något nytt vad gäller villkor för kyrkogemenskap. Den tillämpade samma ekumeniska principer som alltsedan fornkyrkan tillämpats av kristna kyrkor, nämligen att gudstjänstgemenskap förutsätter lärogemenskap. Det var först med pietismen på 1700-talet som dessa principer på allvar började luckras upp – med förödande följder för lära och liv, som vi i dag tydligt kan skåda bl.a. i Svenska kyrkan. Reformatorernas självklara fasthållande vid kyrkogemenskapens principer framgår tydligt av de lutherska bekännelseskrifterna. I dessa avslutas i regel de positivt framställda läropunkterna med uttryckliga avvisanden, förkastanden och fördömanden av olika uppräknade irrläror. För lutheranerna var det otänkbart och helt uteslutet att stå i någon form av kyrkogemenskap med dem som lärde annorlunda. De hänvisade likt den gamla kyrkan till bibelord som Matt. 7:15, Rom 16:17, 2 Kor. 6:14-18, vilka betraktades som Guds bud som måste följas just för att bevara evangeliet och skydda fåren.

Den frestelse som finns i detta sammanhang är, tvärtemot vad Block säger, att *inte* följa dessa bud. I ett avseende är Ragnar Block en farligare förförare än ärkebiskop Hammar och hans sodomivänliga präster och prästinnor. De tror inte att Bibeln är Guds Ord i bokstavlig mening och gör i regel

ingen hemlighet av det. Men Block och hans meningsfränder förleder fåren under sken av from bibel- och bekännelsetrohet och får dem med sitt medlemskap och sin kyrkoskatt att stödja allsköns ogudaktighet och stanna kvar till döds.

S.B.

[^]